

Савойська С.В.

доктор наук в галузі політології

Міжрегіональна академія управління персоналом,

професор кафедри політичних наук

Міжрегіональна кадрова академія,

доцент кафедри політичних наук

Київський національний університет будівництва і архітектури

УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ПОЛІЕТНІЧНЕ ЧИ БАГАТОНАЦІОНАЛЬНЕ?

Більшість вітчизняних науковців погоджується із тим, що український народ, як американський, французький, німецький та ін., має консолідуватися навколо державної/офіційної мови, якою у сучасній Україні є українська, його культури, національних цінностей і символів при збереженні та розвитку мов і культур усіх етносів, які мешкають на території держави. Утім, не усі вітчизняні політики погоджуються із таким твердженням. Із цим не погоджуються проросійськи налаштовані політики [1, с. 233], позаяк вважають українське суспільство багатонаціональним. Більше того, вони намагаються довести, що російська етнічна меншина є в Україні корінною нацією (народом) [1, с. 147], яка має право претендувати на підвищення статусу для своєї мови. Щоб довести, що російська мова має бути у сучасній Україні державною/офіційною на рівні з українською мовою, проросійські націоналісти [2, с. 331] намагаються довести, що український народ є багатонаціональним.

Із цим категорично не погоджуються вітчизняні науковці, зокрема, Ю.Бадзьо, І. Дзюба, І. Діак, П. Кононенко, В. Лизанчук, Л. Масенко, В. Скляр та ін., а також проукраїнські [1, с. 234] політичні сили. Із цим категорично не погоджується вітчизняний науковець А. Колодій, яка не вважає українське суспільство багатонаціональним, а тим більше, полікультурним. На її думку, українське суспільство є поліетнічним та етнокультурним, якщо зважити, що етнічність тісно пов'язана із національністю особи, яка вказує на її приналежність до певної нації або етнічної групи [3, с. 129]. За переписом українського населення (2001 р.) у сучасній Україні мешкає понад «130 націй і народностей». Але це, на думку А. Колодій, [3, с. 208] не свідчить про багатонаціональний склад українського населення або його багатокультурність (полікультурність). У

цьому випадку, як вважає науковець, ми можемо говорити лише про культуру, що належить етнічній групі, яка мешкає на чужій території, оскільки, як свідчить історія, етнічні росіяни стали з'являтися на території України лише у другій половині XVII ст. як переселенці із центральних регіонів тодішньої Московії, яка почала називатися Росією лише на початку XVIII ст. за правління російського імператора Петра I. Тому українське суспільство, за винятком кримських татар, які є корінною нацією, кримчаків і караїмів, як стверджує А. Колодій, є поліетнічним, бо не складається із багатьох націй [3, с. 131], кожна із яких мешкає на окремій території. Крим, до речі, також ніколи не був територією Росії, тим більше, якщо зважити, що він був відвойований в Османській імперії у 1783 році, під якою він перебував із кінця XV ст. З іншого боку, багатонаціональність, на думку А. Колодій, українській спільноті нав'язують «спеціалісти у галузі статистики, які не знають, що таке статистично вагома група, або виконують менш чи більш усвідомлено чиясь політичне замовлення: утопити у міфі про неймовірне... культурне розмаїття і справжні проблеми етнонаціонального розвитку» [3, с. 127].

Цю ідею підхопили проросійськи налаштовані політики, яких називають у сучасній Україні «п'ятою колоною» [4, с. 328], які часто видають бажане за дійсне і таким чином намагаються запевнити український народ, що він є багатонаціональним та полікультурним. Тим більше, якщо усвідомити, що мови етнічних груп не помітні на мовній карті України, якщо не зважати на існування закону «Про засади державної мовної політики» і тих регіональних мов, які розкололи українське суспільство за мовно-політичною ознакою. Це, до речі, свідчить про його напівлегітимне значення і сутність. Усе це, на думку А. Колодій, засвідчує безграмотність тих фахівців і політиків, які поширюють в українському суспільстві міф, що воно є багатомовним, багатонаціональним і полікультурним. Вони таким чином нав'язують українцям «стереотип про полікультурне розмаїття України, що є, на думку вченого, звичайним пропагандистським штампом, який зберігся із радянських часів» [3, с. 127].

У цій ситуації А. Колодій радить не плутати два поняття «поліетнічність» і «багатонаціональність» із «багатонаціональністю таких держав, як Росія, де окремі нації мають свої автономні утворення у межах федерації, або Індія, де не вщухають міжнаціональні конфлікти» [3, с. 132], які час від часу виникають на мовно-політичному і культурному

ґрунті. Політизацію цих понять та їх підміну одне одним було використано проросійськи [1, с. 233] налаштованими політиками для розколу українського народу на україномовну та російськомовну частини. Це призвело до революційних подій у 2004 та 2013 рр., які поглибили розкол українського суспільства на регіональному рівні [3, с. 310]. Про це свідчать анексія АР Крим Росією та її війна (АТО) на Сході України, яка продовжується. До цієї ситуації призвела деструктивна мовна політика проросійських націоналістів [2, с. 331], які силоміць проштовхнули у Верховній Раді України (3 липня 2012 р.) уже згаданий закон, який розколов українське суспільство та регіони України за мовно-політичною ознакою.

Загалом, немає потреби доводити, що від ефективності проведення мовної політики залежить мовна ситуація у суспільстві. Ця проблема захована в АТО і замовчується нинішньою владою як така, яка псує її імідж наразі і не додає балів на майбутніх президентських виборах. Зазначений закон було позитивно сприйнято та ухвалено проросійською [1, с. 233] місцевою регіональною владою Півдня і Сходу України. Утім, місцева проукраїнська [1, с. 234] влада Центру і Заходу України, за винятком окремих груп і спільнот, категорично відмовилася ратифікувати цей закон і таким чином ділити українців за мовно-політичною та культурною ознаками.

Тобто, поширення комунікацій у сучасній Україні тими регіональними мовами, які мають статус офіційних/державних на власній історичній Батьківщині, не сприйняли мешканці центрального і західного регіонів, які дбають про захист національних інтересів [5, с. 388] та єдність українського народу під спільною для усіх груп і спільнот українською мовою та культурою. Наприклад, угорська мова як офіційна/державна об'єднує усі мовно-політичні спільноти в Угорщині, румунська – у Румунії, російська – у Росії, а українська мова має об'єднувати українську спільноту в Україні. Інакше, Україна розпадеться за мовно-політичною ознакою на ті території, де ці мови є регіональними. На цій основі у майбутньому за такої мовної політики можуть виникнути такі автономії або самостійні держави, як Закарпаття, Буковина, Новоросія та ін. Щоб сучасна Україна була соборною, консолідувати український народ має лише українська мова і культура, яка має залишатися єдиною державною [2, с. 93]. Це є, на думку І. Кресіної, беззаперечним фактором, нашим спільним національним надбанням і багатством, а підтримка і розвиток

мов корінних народів та етнічних меншин є культурним збагаченням української політичної нації [6, с. 342].

Отже, українське суспільство – це поліетнічна спільнота, найчисельнішою складовою якої є автохтонна українська нація [7, с. 432] (77,8%), навколо якої об'єднуються усі інші малочисельні нації та етнічні групи на основі любові до Великої Батьківщини, якою є Україна, національних інтересів [5, с. 338], спільної для усіх єдиної державної мови, якою є українська, та національної культури, яка, на слушну думку І. Кураса, виступає важливим консолідуючим чинником [8, с. 489].

Література

1. Сучасна політична лексика: енциклопедичний словник-довідник / [І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]; за наук. ред. Хоми Н. М. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2015. – 396 с.
2. Політологія: сучасні терміни і поняття. Короткий навчальний словник-довідник для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації. – 4-те видання, виправлене і доповнене / укладач В. М. Піча, наук. редакція Л.Д.Климанської, Я. Б. Турчин, Н. М. Хоми. – Львів: Новий Світ. – 2000, 2015. – 516 с.
3. Колодій А. Національний вимір суспільного буття. – Львів: Астролябія, 2008. – 368 с.
4. Новітня політична лексика (неологізми, okazіоналізми та інші новотвори) / [І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]; за заг. ред. Н. М. Хоми. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2015. – 492 с.
5. Політологічний словник: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. М. Ф. Головатого та О. В. Антонюка. – К.: МАУП, 2005. – 792 с.
6. Мовна ситуація в Україні: між конфліктом і консенсусом. – К.: ІПіЕНД імені І. Ф. Кураса НАН України, 2008. – 398 с.
7. Обушний М., Коваленко А., Ткач О. Політологія: Довідник / За ред. М. І. Обушного. – К.: Либідь, 2009. – 501 с.
8. Курас І. Етнополітологія. Перші кроки становлення. – К.: Генеза, 2004. – 736 с.